

نسبت دین و اخلاق در سیره تربیتی پیامبر(ص) و اهل بیت(ع)

در سیره پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) اخلاق و دین پیوندی عمیق و وثیق دارند. اخلاق بخشی از دین است و جایگاه بلندی دارد ولی این بدان معنا نیست که هدف دین اسلام تنها تزکیه و تهذیب اخلاق مردم است. در سیره معصومان(ع) تمام فضایل و رفتارهای اخلاقی بخشی از دستوره‌های دینی هستند و نه چیزی مستقل از آنها.

خبرگزاری مهر-در سیره پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) اخلاق و دین پیوندی عمیق و وثیق دارند. اخلاق بخشی از دین است و جایگاه بلندی دارد ولی این بدان معنا نیست که هدف دین اسلام تنها تزکیه و تهذیب اخلاق مردم است. در سیره معصومان(ع) تمام فضایل و رفتارهای اخلاقی بخشی از دستوره‌های دینی هستند و نه چیزی مستقل از آنها.

فضیلت عفت، اصلاح میان مردم، اهتمام ورزیدن به امور دیگران و رفع کردن مشکلات آنها و داشتن حیا که از فضیلت‌های اخلاقی هستند، در سیره پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) به عنوان بخشی از دین اسلام و دستوره‌های دینی مطرح شده‌اند. امام باقر فرمود: برترین عبادت عفت شکم و دامن است.

در این روایت عفت دامن و شکم عبادت تلقی شده است. در روایت دیگری اصلاح میان مردم صدقه (که عبادت مالی است) به شمار آمده است. امام صادق(ع) می‌فرماید: صدقه‌ای که خداوند آنرا دوست دارد اصلاح میان مردم است هنگامی که رابطه آنها به هم خورده باشد و نزدیک کردن آنها به یکدیگر است آنگاه که از هم فاصله گرفته‌اند.

همچنین اهتمام ورزیدن به امور مردم مشخصه اساسی مسلمانی دانسته شده است. پیامبر(ص) فرمود: آنکه شب را به صبح برساند و به امور مسلمانان توجهی نداشته باشد مسلمان نیست.

همچنین در سیره ائمه(ع) حیا (شرم از رفتارهای ناپسند) بعدی از ایمان به حساب آمده است. امام صادق(ع) فرمود: حیا از ایمان است و جایگاه ایمان در بهشت است.

بر این اساس در سیره معصومان(ع) اخلاق بخشی از دین است و این دو را نمی‌توان از یکدیگر جدا کرد. اما این ارتباط بدین معناست که هدف غایی دین اسلام تهذیب خلق و خوی آدمی است؟ به نظر می‌رسد پاسخ قطعی دادن به این پرسش دشوار است.

از یک سو روایاتی از پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) صادر شده که مؤید این مطلب است. برای نمونه:

رسول خدا(ص) فرمود: همانا مبعوث شدم تنها برای اینکه مکارم اخلاق را تکمیل کنم. و نیز فرمود: کامل‌ترین مؤمنان از نظر ایمان، نیک‌خوترین آنهاست. و همچنین می‌فرماید: شبیه‌ترین شما به من، نیک‌خوترین شماست.

مردی نزد پیامبر(ص) آمد و عرض کرد: ای رسول خدا، دین چیست فرمود: نیک‌خویی. سپس از سمت راست پیامبر آمد و عرض کرد دین چیست؟ فرمود: نیک‌خویی. سپس از سمت چپ آمد و عرض کرد دین چیست؟ فرمود: نیک‌خویی. بار دیگر از پشت سر پیامبر آمد و گفت دین چیست؟ پیامبر رو به او کرد و فرمود مگر متوجه نمی‌شوی؟ دین یعنی اینکه خشم نگیری.

بر اساس این روایات ایمان معادل نیک‌خویی دانسته شده است. بر این اساس می‌توان گفت نه تنها هدف دین، تهذیب اخلاق است بلکه اخلاق معادل دین است و دین چیزی جز اخلاق نیست.

با این وجود روایات دیگری هستند که دلالت‌های دیگری دارند. برای نمونه روایتی از پیامبر نقل شده است که فرمود: خوش‌خویی نیمی از دین است. همچنین در روایت دیگری از پیامبر آمده: کسی که بدون امام بمیرد بر مرگ جاهلیت مرده است.

در این روایت امام نداشتن را معادل بی‌دینی دانسته است در حالی که این مسأله، اخلاقی نیست.

در مجموع می‌توان گفت در سیره پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) اخلاق و دین پیوندی عمیق و وثیق دارند. اخلاق بخشی از دین است و جایگاه بلندی دارد ولی این بدان معنا نیست که هدف دین اسلام تنها تزکیه و تهذیب اخلاق مردم است.